

УДК 351.84/85(477)::36

Реформування соціально-гуманітарної сфери в процесі децентралізації влади в Україні

Н.Т. ГОНЧАРУК

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України,
м. Дніпропетровськ, Україна, E-mail: goncharuknt@gmail.com

Авторське резюме

Проаналізовано основні проблеми та напрями реформування соціально-гуманітарної сфери в процесі децентралізації влади в Україні. Визначено напрями і механізми формування ефективного місцевого самоврядування й децентралізації влади з метою створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг в соціальній та гуманітарній сфері, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території. Встановлено необхідність формування законодавчої бази з питань діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в соціально-гуманітарній сфері на новій територіальній основі з визначенням їх повноважень та ресурсного забезпечення.

Ключові слова: місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, децентралізація влади, реформування, соціально-гуманітарна сфера, територіальна громада.

Reforming social-humanitarian sphere in the decentralization of power in Ukraine

N.T. HONCHARUK

Dnipropetrovsk regional institute of public administration of National
academy for public administration under the President of Ukraine,
Dnipropetrovsk, Ukraine, E-mail: goncharuknt@gmail.com

Abstract

The basic problems and ways of reforming social-humanitarian sphere in the process of decentralization of power in Ukraine. The ways and mechanisms of effective local governance and decentralization of power to create and maintain a complete living environment for citizens, providing high quality and accessible public services in the social and humanitarian sphere, satisfying the interests of citizens in all spheres of life in the territory. The necessity of formation of the legislative framework for the activities of local authorities and executive bodies in the socio-humanitarian sphere in the new territorial basis with defined powers and resources.

Keywords: local government, local government, decentralization of power, reform, socio-humanitarian sphere, local community.

Постановка проблеми. Реформування місцевого самоврядування і децентралізацію влади в Україні неможливо ефективно здійснити без реформування соціально-гуманітарної сфери, оскільки існуюча система надання послуг у соціальній та гуманітарній сферах залишається недостатньо ефективною й не

відповідає європейським стандартам демократичного врядування. На даний час більшість громад нездатні забезпечити населення належними послугами і без об'єднання їх довкола центрів економічної активності такі територіальні громади не матимуть перспективи подальшого розвитку. Сьогодні ми маємо поганий

© Н.Т. Гончарук, 2015

стан матеріальних ресурсів: охорони здоров'я, соціального забезпечення, дитячих садків, шкіл, мистецтва і культури, спорту і дозвілля; низький рівень громадської безпеки; відсутність коштів на соціальний розвиток (бюджетні обмеження). А тому необхідність створення спроможних територіальних громад продиктована вимогою часу. Саме тому сьогодні вкрай потрібно шляхом добровільного об'єднання сформувати спроможні територіальні громади, здатні забезпечувати належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку соціальної інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Проблемі реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні присвячено досить широке коло праць вітчизняних науковців, серед яких можна назвати публікації В. Авер'янова, М. Баймуратова, О. Батанова, В. Борденюка, В. Вакуленка, П. Ворони, В. Кравченка, В. Куйбіди, О. Лазора, Л. Прокопенка, М. Пухтинського, С. Саханенка, С. Серьогіна, Ю. Шарова та ін. Разом з тим проблематика реформування соціально-гуманітарної сфери в процесі децентралізації влади в науковій літературі залишається недостатньо дослідженою.

Метою дослідження є аналіз проблем та основних напрямів реформування соціально-гуманітарної сфери в процесі децентралізації влади в Україні.

Виклад основного матеріалу. «Децентралізація – ключова реформа для створення спроможних територіальних громад та регіонального розвитку України. Фінансова децентралізація, проведена змінами до Бюджетного та Податкового кодексів у грудні 2014 року, вже дозволяє фінансувати у повному обсязі усі видатки сіл, селищ і малих міст для виконання своїх повноважень та показує ефективні громади», – зазначив віце-прем'єр-міністр України – міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господар-

ства України Геннадій Зубко під час виступу на 17-му саміті Україна – ЄС, який відбувся 27 квітня в м. Києві [10].

Процеси реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади, в тому числі реформування соціально-гуманітарної сфери, формування спроможних територіальних громад в Україні можна здійснити, перш за все, шляхом ефективного та швидкого вирішення проблем правового та інституційного характеру. Щоб вирішити проблеми на рівні територіальних громад в соціально-гуманітарній сфері, необхідно об'єднати зусилля громад і їх територій, а також потрібна фінансова підтримка держави. Саме з цією метою прийнято два закони – «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і «Про співробітництво територіальних громад» [2; 3].

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» має забезпечити створення правових умов та можливостей для посилення гарантій місцевого самоврядування; сприяння створенню дієздатних сільських територіальних громад; формування ефективно діючих рад та їх виконавчих органів, головним завданням яких має стати поліпшення забезпечення потреб громадян, якісне надання їм необхідних соціальних послуг; забезпечення сталого розвитку відповідних територій, ефективного використання бюджетних коштів [2].

Закон України «Про співробітництво територіальних громад» визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю, підстави та особливості припинення співробітництва, оскільки чинне українське законодавство передбачало тільки загальні рамки впровадження міжмуніципального співробітництва, допускало об'єднання ресурсів органів місцевого самоврядування для вирішення спільних проблем, у тому числі в соціальній та гуманітарній сфері, але не містило правових норм, які б дозволяли таке співробітництво. Спів-

робітництво територіальних громад є важливим інструментом для посилення можливостей органів місцевого самоврядування ефективно виконувати свої повноваження та надавати послуги місцевому населенню в соціально-гуманітарній сфері. Законом визначено, що співробітництво територіальних громад – це форми відносин на договірних засадах між двома або більше територіальними громадами з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень. Ухвалення даного закону забезпечить можливість органів місцевого самоврядування на законній основі здійснити заходи з оптимізації бюджетних витрат на надання якісних послуг населенню в соціально-гуманітарній сфері [3].

Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 1 квітня 2014 р. №333-р схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Основна ідея Концепції – децентралізація влади в Україні і суттєве розширення повноважень територіальних громад. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, в принципі, зорієнтована на укрупнення територіальних громад. Саме на рівні громад можливо максимально забезпечити надання якісних та доступних послуг у соціально-гуманітарній сфері, задоволення інтересів громадян у цій важливій сфері на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [4].

Згідно з даною Концепцією передбачається в першочерговому порядку внести ряд змін до Конституції України, що забезпечить правову основу для схвалення низки інших законодавчих актів [4]. Перш за все необхідно внести зміни до ст.132 Конституції України, закріпити в ній принципи децентралізації у здійсненні державної влади, повсюдності та спроможності місцевого самоврядуван-

ня, сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Серед законопроектів, які вже готуються і мають забезпечити реформування в соціально-гуманітарній сфері – нова редакція закону «Про місцеве самоврядування», закон «Про місцеві органи виконавчої влади», зміни до низки інших законодавчих актів, які визначають розподіл повноважень між виконавчими органами влади і органами місцевого самоврядування, а також їх розподіл між органами місцевого самоврядування різного рівня та регулюють надання послуг в соціальній та гуманітарній сфері.

Механізм та умови формування спроможних територіальних громад визначено в Методиці формування спроможних територіальних громад, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 2142 [5]. У цій Методиці визначено, що спроможна територіальна громада – територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці; а потенційний адміністративний центр спроможної територіальної громади – населений пункт (село, селище, місто), який, як правило, розташований найближче до географічного центру території спроможної територіальної громади та має найбільш розвинуту інфраструктуру; зона доступності потенційного адміністративного центру спроможної територіальної громади – територія навколо потенційного адміністративного центру спроможної територіальної громади, що визначається з урахуванням доступності послуг у відповідних сферах на території такої громади. Це стосується й соціально-гуманітарної сфери.

Формування спроможних територіальних громад має здійснюватися з

урахуванням не лише здатності органів місцевого самоврядування вирішувати суспільні питання, які належать до їх компетенції, для задоволення потреб населення відповідних адміністративно-територіальних одиниць; історичних, географічних, соціально-економічних, культурних особливостей розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць; розвитку інфраструктури відповідних адміністративно-територіальних одиниць; фінансового забезпечення відповідних адміністративно-територіальних одиниць; трудової міграції населення, а й доступності послуг у відповідних сферах, у тому числі в соціально-гуманітарній сфері [5].

Зони доступності потенційних адміністративних центрів спроможних територіальних громад визначаються з урахуванням доступності послуг у відповідних сферах, у тому числі в соціально-гуманітарній сфері, зокрема часу прибуття для надання швидкої медичної допомоги у невідкладних випадках та пожежної допомоги, що не має перевищувати 30 хвилин.

Потенційним адміністративним центром спроможної територіальної громади може бути також визначено населений пункт (село, селище, місто), який має відповідні кадрові ресурси, фінансове забезпечення та розвинуту інфраструктуру (зокрема, на території якого є загальноосвітній навчальний заклад I-III ступеня, проживає не менш як 250 дітей шкільного і 100 дітей дошкільного віку) [5].

Реформування місцевого самоврядування й децентралізація влади мають сприяти територіальному розвитку соціальної інфраструктури. До соціальної інфраструктури належить сукупність галузей невиробничої сфери, що створюють послуги й загальні умови для раціональної організації основних видів діяльності людини. До галузей соціальної інфраструктури відносять: торгівлю (ту її частину, що здійснює реалізацію продуктів харчування, громадське харчування, житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування населення, пасажирський транспорт і зв'язок,

невиробничі галузі; освіту й охорону здоров'я; фізкультуру і спорт; туристично-екскурсійні організації; соціальне забезпечення; культуру і мистецтво; масову інформацію; науку та наукове обслуговування; підготовку кадрів; кредит і державне страхування; державні, місцеві і громадські організації [1]. Визокремлюють територіальну й галузеву соціальні інфраструктури.

Одиницями територіальної соціальної інфраструктури вважаються: країна в цілому, регіон, область, місто, сільський адміністративний район, населений пункт. Підтримання необхідних пропорцій розвитку соціальної інфраструктури в територіальному аспекті – важливий напрям політики розвитку територій різних рівнів. Повне відтворення робочої сили, забезпечення добробуту населення, його всебічний розвиток не можуть відбуватись автоматично. Для цього необхідно створити належні умови. Це одна з вимог принципу соціальної справедливості, тому кінцевою метою постійного вдосконалення й розвитку соціальної інфраструктури є досягнення повного й однакового ступеня задоволення особистих потреб населення незалежно від того, на якій території воно проживає [1].

Основними завданнями і функціями галузевої соціальної інфраструктури є: створення суспільних благ і їх розподіл та обмін за рахунок формування мереж підприємств оптової та роздрібною торгівлі, підприємств громадського харчування, закладів кредитної та страхової системи, надання споживчих та інших видів послуг суб'єктами інфраструктури, в тому числі житлово-комунальними, підприємствами побутового обслуговування, пасажирського транспорту і зв'язку; охорона здоров'я; формування громадської свідомості та наукового світогляду тощо.

Враховуючи це ключовим елементом нової політики розвитку є реальне життєзабезпечення населення територій комплексом матеріальних благ і послуг. Сутність такої політики полягає в розмежуванні повноважень між усіма об'єктами те-

риторіального господарювання [1].

Децентралізація влади й адекватне розмежування повноважень передбачає передавання на рівень територіального управління основної частини відповідальності за якість і розвиток соціальної інфраструктури органам самоврядування.

Реформування соціальної інфраструктури відбувається шляхом розширення кола потенційних власників об'єктів соціального призначення, серед яких можуть бути: комунальний (муніципальний) власник як різновид державного власника (власність територіальних громад); державний власник (державна власність, передана на делегованих засадах місцевим радам); приватний власник (власність, передана комунальним власникам безкоштовно чи продана в постійну приватну власність юридичним або фізичним особам); колективний власник (власність спільного власника соціальних об'єктів у кількох населених пунктах, селищах) та суспільний власник (власність громадських організацій, політичних партій та ін.). Пошук власників ґрунтується на загально визначених принципах: економічній та соціально-територіальній доцільності, організаційному поєднанні внутрішньої просторової типології поселень та зовнішньої територіальної різноманітності; соціально-економічній збалансованості, їх пропорційності та взаємодії, відповідності соціальному та економічному укладу, ринковим територіально утворювальним процесам; сукупності соціально-економічних цінностей територіальних громад, їх постійному вдосконаленні; забезпеченні прозорості, наданні можливостей кожному жителю території щодо формування та функціонування соціального середовища [1].

Створення сприятливих умов для розвитку галузей соціальної сфери має базуватись на таких принципах:

– забезпечення державної, регіональної і місцевої підтримки розвитку галузей соціальної інфраструктури на рівні, що дає можливість населенню одержувати послуги в обсягах, які гарантують нормальні умови життєдіяльності;

– максимального залучення недержавних коштів на утримання й розвиток установ соціально-культурного призначення;

– комерціалізації соціальної діяльності установ, інфраструктури (однак вона може здійснюватися лише за умови, що впровадження ринкових відносин в соціальну сферу не завдасть шкоди суспільству) [1].

Реформування соціальної інфраструктури на рівні регіону й району передбачає: перетворення системи вирівнювання регіональних можливостей забезпечення сільського населення гарантованими послугами соціальної сфери в межах конституюційних норм; урегулювання податкової системи і зменшення податкового навантаження в процесі соціальної розбудови територій та надання послуг соціально-культурного спрямування; розробку Комплексної програми соціального розвитку територій відповідно до ринкових механізмів формування і функціонування соціально-культурного комплексу; вжиття заходів щодо постійного ефективного контролю за станом соціального розвитку соціальної інфраструктури тощо [1].

Реформування соціальної інфраструктури на самоврядному рівні передбачає: створення реального конкурентоспроможного сектора комунальної власності територіальних громад, його органічне поєднання з державною та приватною власністю в соціальному середовищі; опрацювання та організацію виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку територій з обов'язковим узгодженням з реальними фінансовими можливостями на місцевому, регіональному і державному рівнях та затвердженням відповідними радами; збалансування економічного та соціального розвитку кожного таксономічного поселення відповідно до демовітворювальних процесів з максимальним урахуванням історичних особливостей, національних традицій і звичаїв; запровадження реального самоврядного управління, формування єдиної територіально-управлінської системи за принципом «через ініціативу терито-

ріальної громади – до соціального благополуччя кожного жителя поселення»; залучення на добровільній основі коштів підприємств, установ та організацій для розбудовчих процесів у соціальній сфері тощо [1].

У результаті реформування основні послуги, що надаються територіальним громадам та громадянам органами місцевого самоврядування регіону, будуть здійснюватися в таких основних сферах відповідальності, як: розвиток культури, спорту та туризму, утримання об'єктів спільної власності територіальних громад регіону, транспортна інфраструктура регіонального значення, спеціальна середня освіта, спеціальна охорона здоров'я (третинний рівень), планування регіонального розвитку (у тому числі в соціально-гуманітарній сфері) [10].

Основні послуги, що надаються територіальним громадам та громадянам органами місцевого самоврядування району у результаті реформування будуть здійснюватися в таких основних сферах відповідальності, як: виховання та навчання дітей у школах-інтернатах загального профілю, утримання об'єктів спільної власності територіальних громад району, транспортна інфраструктура районного значення, забезпечення надання вторинної медичної допомоги [10].

Основні послуги, що надаються громадянам у громаді в результаті реформування, будуть здійснюватися в таких основних сферах відповідальності, як: житлово-комунальні послуги – центральне водо-, теплопостачання і водовідведення, вивезення і утилізація відходів, утримання житла комунальної власності; розвиток місцевої інфраструктури (доріг, мереж водо-, тепло-, газопостачання і водовідведення, інформаційних мереж, об'єктів соціального і культурного призначення); культура та фізична культура – утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортмайданчиків; соціальна допомога через територіальні центри; благоустрій території; вирішення питань забудови території (відведення земельних діля-

нок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель), планування розвитку території громади (стратегічне та генеральне планування, зонування); громадська безпека (дільничні міліціонери і патрульно-постова служба); швидка медична допомога, первинна охорона здоров'я, профілактика хвороб; утримання доріг комунальної власності в поселеннях; організація пасажирських перевезень на території громади; середня, шкільна та позашкільна освіта; місцевий економічний розвиток (залучення інвестицій, розвиток підприємництва) [10].

Як бачимо, аналіз сфер відповідальності органів місцевого самоврядування на всіх рівнях (регіону, району й громади) свідчить про те, що основні послуги у результаті реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні будуть надаватися громадянам саме в соціально-гуманітарній сфері.

На нашу думку, реформування соціально-гуманітарної сфери в Україні доцільно проводити з урахуванням кращої зарубіжної практики в цій сфері. Цікавим для нас, зокрема, є досвід Польщі щодо проведення реформ у цій сфері. Реформування системи територіальної організації влади в Польщі відбувалося в два етапи. Перший крок був здійснений у 1990 р. запровадженням незалежної базової одиниці територіального самоврядування – гміни. Сьогодні в Польщі діють 2500 гмін. Вони суттєво різняться за кількістю населення. Менше 2,5 тис. мешканців у 1999 р. нараховували лише 29 гмін, від 2,5 до 5 тис. – 551. Переважна частина гмін мала від 5 до 40 тис., з населенням від 40 до 100 тис. нараховувалося 94 гміни і з понад 100 тис. – 45. Сьогодні в Польщі є 20 сільських гмін з населенням до 2000 мешканців, а найбільшою гміною є Варшава з населенням понад 1,6 млн. осіб.

Сферу діяльності, основні завдання, функції та повноваження гміни визначає закон «Про гмінне самоврядування» від 8 березня 1990 р. Згідно з цим законом до сфери повноважень та відповідальності гміни належить прийняття рішень місцевого значення від свого

імені і під свою відповідальність з метою задоволення колективних потреб з наступних питань: нерухоме майно, захист навколишнього середовища, дороги, мости, площі, вулиці, транспорт, каналізація, утилізація відходів, комунальне будівництво та обслуговування, соціальний захист, охорона здоров'я, освіта (дошкільна і початкова), культура, ринки, цвентарі, пожежна безпека та ін. Ці заходи фінансуються з місцевих бюджетів, які формуються з прямих доходів, субсидій та надходжень з державного бюджету [8]. У результаті реформування гміна перетворилася на найважливішого постачальника публічних послуг для своїх громадян і зосередила в своїх руках більшість справ, які стосуються як громадян, так і суб'єктів економічної діяльності. На сьогодні в Польщі на місцевому рівні зосереджено 65% повноважень, на регіональному – 30% і на центральному рівні – лише 5% повноважень.

Другий етап реформування у Польщі пов'язаний з прийняттям 5 червня 1998 р. законів «Про повітове самоврядування», «Про самоврядування воєводства», «Про урядову адміністрацію в воєводствах» та проведенням з 1 січня 1999 р. адміністративно-територіальної реформи. Був затверджений територіальний поділ на 16 воєводств та 308 повітів. Окрім зазначених законів, польський уряд розробив пакет з понад 150 законів, які чітко визначали компетенцію, повноваження й відповідальність центрального, воєводського і повітового рівнів влади. Сьогодні повіти в середньому по країні нараховують 8 гмін і мають у середньому 83,2 тис. чол. населення. Якщо характеризувати повіти за кількістю населення, то 53 з них мають менше 50 тис. мешканців, третина (102) – від 50 до 75 тис., майже чверть (71) – від 75 до 100 тис. і 82 повіти мають населення понад 100 тис. У середньостатистичному польському повіті діють близько 20 установ, серед яких, як правило, три заклади охорони здоров'я, чотири центри соціальної допомоги, одне дорожнє управління, одне управління праці, а більшість (11) складають освіт-

ньо-виховні заклади. Одночасно 65 міст Польщі отримали права повіту, тобто разом з завданнями гмінного характеру вони реалізують завдання і повноваження повітових органів самоврядування. Таким чином, була створена система самоврядування, в якій органи влади на кожному рівні мають чітко розмежовані повноваження й відповідальність, надають визначене коло послуг громадянам, у тому числі в соціально-гуманітарній сфері [6; 7; 9].

Слід зазначити, що в Україні на основі досвіду Польщі та з метою реалізації основних положень Концепції реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні передбачається уніфікувати і стандартизувати публічні послуги, що надаються населенню органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, в тому числі в соціальній і гуманітарній сфері, та визначити на законодавчому рівні умови для їх належного фінансування.

Висновки. Таким чином, основні напрями реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади, реформування соціально-гуманітарної сфери сьогодні визначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, низці інших нормативно-правових документів, що регулюють діяльність органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади. У результаті реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади. Очікуваними результатами реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади, реформування соціально-гуманітарної сфери України є: посилення правової, організаційної та матеріальної спроможності територіальних громад, органів місцевого самоврядування, провадження їх діяльності з дотриманням принципів та положень Європейської хартії місцевого самоврядування; доступність публічних послуг, підвищення їх якості; впровадження механізму здійснення місцевими держад-

міністраціями та населенням контролю за наданням органами місцевого самоврядування, територіальними органами центральних органів виконавчої влади публічних послуг; запровадження стандартів (нормативів) якості публічних послуг, що надаються населенню органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівня, критеріїв оцінювання якості; формування ефективної територіальної системи органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку

відповідних адміністративно-територіальних одиниць; утворення об'єднаних територіальних громад, спроможних самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення; забезпечення чіткого розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування базового, районного та регіонального рівня [4]. Кінцевим результатом реформування соціально-гуманітарної сфери в процесі децентралізації влади буде підвищення рівня життя населення територіальних громад.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації: наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К.О.Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. –128 с.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157. – Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua.
3. Про співробітництво територіальних громад : закон України від 17 червня 2014 р. № 1508. – Режим доступу : www.zakon.rada.ua
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р – Режим доступу : // www.kmu.gov.ua.
5. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214– Режим доступу : // www.kmu.gov.ua.
6. Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. – Access mode : <http://www.sejm.gov.pl>. – Title from screen.
7. Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r. // www.sejm.gov.pl.
8. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.// www.sejm.gov.pl.
9. Ustawa o wojewódzie i administracji rządowej w województwie z dnia 23 stycznia 2009 r. // www.sejm.gov.pl.
10. Сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства – Режим доступу : // www.minregion.gov.ua.

REFERENCES:

1. Mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: suchasnyy stan ta osnovni napryamy modernizatsiyi: nauk. dop. (Local government in Ukraine: Current State and main directions of modernization: Science. ext.). – K. : NADU, 2014. –128 p.
2. Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad: zakon Ukrayiny vid 05 lyutoho 2015 r. № 157 (On a voluntary association of communities: the law of Ukraine Law of Ukraine of 05 lyutoho 2015 p. № 157). – Access : www.minregionbud.gov.ua.
3. Pro spivrobitnytstvo terytorial'nykh hromad : zakon Ukrayiny vid 17 chervnya 2015 r. № 1508 (On cooperation of local communities: the law of Ukraine of 17 June 2015 p. № 1508). – Access : www.zakon.rada.ua
4. Pro skhvalennya Kontseptsiyi reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya ta terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady v Ukrayini: rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 1 kvitnya 2014 r. N 333-r. (On approval of the Concept of reforming the local self-government and territorial organization of power in Ukraine: Cabinet of Ministers of Ukraine on April 1, 2014 g. № 333-p) – Access : // www.kmu.gov.ua.
5. Pro zatverdzhennya Metodyky formuvannya spromozhnykh terytorial'nykh hromad: postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 8 kvitnya 2015 r. № 214 (On approval of the method of forming capable of communities: Cabinet of Ministers of Ukraine of April 8, 2015 p. № 214). – Access : // www.kmu.gov.ua.
6. Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. – Access mode : <http://www.sejm.gov.pl>. – Title from screen.
7. Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r. // www.sejm.gov.pl.

8. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. // www.sejm.gov.pl.
9. Ustawa o wojewódzie i administracji rządowej w województwie z dnia 23 stycznia 2009 r. // www.sejm.gov.pl.
10. Сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства – Режим доступу : // www.minregion.gov.ua.

Гончарук Наталія Трохимівна – доктор наук з державного управління, професор
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президентові України
Адреса: 49044, м. Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29
E-mail: goncharuknt@gmail.com

Honcharuk Natalia Trokhymivna – doctor of public administration, Full Prof.
Dnipropetrovsk regional institute of public administration of National academy for pub-
lic administration under the President of Ukraine
Address: 29, Gogol Str., Dnipropetrovsk, 49044, Ukraine
E-mail: goncharuknt@gmail.com